

**Magiczny
Kraków**

Spotykać się, poznawać się i rozmawiać...

2022-01-28

“Przede wszystkim spotykać się, poznawać się i rozmawiać, później wspólnie pracować i podejmować działania służące wszystkim mieszkańcom Krakowa.

Razem świętować i razem rozwiązywać problemy, być w dialogu, zaprzyjaźnić się. Te procesy mogą być i są wspierane przez Miasto Kraków” - Elżbieta Migra Wójtowicz w rozmowie z Bartłomiejem Małczyńskim opowiedziała między innymi o wzmacnianiu procesów integracyjnych, różnorodności i społeczności romskiej zamieszkującej Kraków.

Materiał powstał w ramach projektu pn. Kampania społeczna dot. różnorodności i wielokulturowości - Wybieram Kraków!. Zadanie publiczne współfinansowane ze środków Miasta Krakowa.

Czym jest dla Pani różnorodność?

To ogromna wartość, inspiracja, to nasza rzeczywistość, to przecież świat, w którym żyjemy. Jesteśmy różnorodni i inni, i uważam, że to jest piękne, bo dzięki różnorodności dowiadujemy się kim jesteśmy, uczymy się, poznajemy siebie i rozwijamy siebie i nasze społeczności.

Jakie korzyści niesie dla społeczeństwa wielokulturowość?

Moim zdaniem rozwój. Poznając innych sami się zmieniamy. Rozwijamy się jako społeczności, jako społeczeństwa. Oczywiście współistnienie na równych zasadach nie odbywa się bez problemów, to naturalny proces przybierający na intensywności w różnych okresach historii. Polska obecnie jest w takim momencie, że poprzez migracje, imigracje i emigracje zaczyna się zmieniać i otwierać na innych widząc w tym przede wszystkim korzyści gospodarcze. Bo gdy spotkają się różni ludzie, różne środowiska zaczyna się dyskusja, wymiana informacji, idei, pomysłów, kultura i zwyczaje się przenikają. W ekonomii, technologii tego typu spotkania skutkują nowymi podejściami i rozwiązaniami problemów. Najbardziej widać to na lokalnym poziomie, miasta opracowując lokalnie diagnozy i polityki integracji z migrantami, rewidują i rozwijają swoje formy współpracy z mniejszościami narodowymi i etnicznymi, społecznościami LGBT+.

Jak ocenia Pani polską politykę względem mniejszości etnicznych i narodowych?

W swoich założeniach jest dobra, przyjęliśmy szereg krajowych i międzynarodowych wytycznych i przepisów które spełniają oczekiwania środowisk mniejszościowych. Od 2005 roku mamy ustawę o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Jest to ustawa, którą określa się jako najdłużej procedowaną w historii polskiego ustawodawstwa, bo aż 15 lat nad nią pracowano. Znam wiele osób zaangażowanych w jej powstanie, i mimo, że są pojawiają się wobec ustawy opinie krytyczne, wszyscy doceniają to, że taki dokument istnieje. Ustawa definiuje mniejszości, określa obowiązki i daje podstawy również finansowego rozwoju społeczności mniejszościowych. Ustawa

powołała do życia Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Komisja Wspólna to wyjątkowy twór (organ opiniodawczo-doradczy dla Premiera RM) w kontekście europejskim, to forum wymiany informacji, dyskusji, sporów pomiędzy stroną mniejszościową a rządem. Tak więc solidne podstawy do pracy i rozwoju są, konieczna jest wola polityczna, wzajemny szacunek, traktowanie się po partnersku i gotowość do tworzenia koalicji społecznych.

Jakie wyzwania związane z problematyką migracji w Polsce są według Pani najistotniejsze i dlaczego?

Ważne jest przygotowanie solidnej polityki migracyjnej, w tej chwili na poziomie państwa nie ma takiego oficjalnego dokumentu i zasadniczego stanowiska. Ta sytuacja zmotywowała samorządy do działania, Kraków Wrocław, Poznań czy Gdańsk mocno pracują nad lokalnymi programami i politykami skierowanymi do grup mniejszościowych i migranckich. Kraków na przykład zainwestował w diagnozy sytuacji poszczególnych grup tak aby zaproponować konkretne wsparcie i polityki skierowane do migrantów, mniejszości narodowych i etnicznych, społeczności LGBT+ i innych grup wymagających wsparcia.

Jak według Pani można wzmocnić procesy integracyjne wśród międzykulturowej społeczności zamieszkującej w Krakowie?

Przede wszystkim spotykać się, poznawać się i rozmawiać, później wspólnie pracować i podejmować działania służące wszystkim mieszkańcom Krakowa. Razem świętować i razem rozwiązywać problemy, być w dialogu, zaprzyjaźnić się. Te procesy mogą być i są wspierane przez Miasto Kraków.

Jakie są w Pani ocenie perspektywy migracji do Polski w najbliższej przyszłości? Jakie tendencje kierują migrantami?

Trudno powiedzieć jakie generalnie będą tendencje migracyjne. Myślę, że grupa osób migrujących ze Wschodu będzie się powiększać. Względy ekonomiczne nadal odgrywają największe znaczenie przy podejmowaniu decyzji o migracji jednak jak pokazuje sytuacja na granicy polsko-białoruskiej, sytuacja w tym zakresie może się zmienić.

Co według Pani należy przedsięwziąć, aby wyeliminować z powszechnej świadomości społecznej zjawiska takie jak stereotypy, uprzedzenia czy przejawy dyskryminacji wobec mniejszości? Słowem, czego potrzeba do budowy społeczeństwa otwartego i tolerancyjnego?

Jedynym sposobem jest edukacja nas wszystkich o sobie nawzajem. Bardzo potrzebna jest wiedza w szkołach o mniejszościach narodowych i etnicznych i różnych religiach, kulturach, tradycjach. Najlepiej taka systemowa, od przedszkola, gdzie będzie mowa o tym jak bardzo różnorodni są ludzie i społeczeństwa w których żyjemy. Bardzo wiele robią organizacje pozarządowe jednak bez wsparcia systemowego nie możemy liczyć na zadowalające efekty w dłuższej perspektywie czasu.

Czy zechciałaby Pani przybliżyć kwestie związane z mniejszością romską zamieszkującą w Krakowie? Jakie wyzwania ich spotykają? Jak kultywują swoje tradycje? Jak wygląda ich integracja ze społeczeństwem miasta?

Romowie są jedną z najstarszych mniejszości w Krakowie, bo pojawili się tu już w początkach XV wieku. Już w 1949 roku przyjechali do Nowej Huty by rozpocząć nowe życie, pracując w Hucie im. Sendzimira. Przyjechali z górskich i podgórszych wsi i miast i większości zostali. Przyciągnęła ich chęć poprawy swojego statusu materialnego, posiadania stałej pracy, mieszkania i edukacji. Po 1989 roku w wyniku przemian gospodarczych i masowych zwolnień, bardzo wielu Romów utraciło pracę, na równi z nie-romskimi pracownikami popadli w biedę. Wyjściem z tej sytuacji były wyjazdy zagraniczne, emigracje. Oczywiście tak jak inni, wyjeżdżali na Zachód (Niemcy, Wielka Brytania) w celach zarobkowych jednak Romowie robili to całymi rodzinami, często starając się uzyskać azyl, status uchodźców wskazując na dyskryminacje jakie doświadczali w kraju pochodzenia. Obecnie wiele rodzin mieszka za granicą. Romowie w Krakowie to dość spójna grupa, dobrze funkcjonująca, posiadająca swoje organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju kultury i edukacji dzieci i młodzieży romskiej. W Krakowie pracuje trzech asystentów romskich dbających o harmonijny rozwój dzieci i młodzieży romskiej. Edukacje formalną wspomagają świetlice edukacyjne prowadzone przez organizacje romskie. Dzieje się wiele cennych inicjatyw i ten trend stale się rozwija, dodatkowo wspomagany przez jednostki miejskie.

Badają Pani również transnarodowe życie Romów w okresie pandemii COVID-19. Jak ta sytuacja wpłynęła na ich styl życia?

Pandemia wpłynęła na polskich Romów tak samo jak na innych Polaków. Musieli, jak wszyscy ograniczyć kontakty, poddać się obostrzeniom, a życie transnarodowe życie szeroko pojętej rodziny, rodzin przeniosło się do Internetu i mediów społecznościowych.

Czy mogłaby Pani opowiedzieć, jak wygląda życie mniejszości romskiej w Polsce i Unii Europejskiej?

Trudno będzie mi w skrócie opowiedzieć. To zależy w jakim kraju, o której grupie mówimy czy mówimy o życiu w miastach czy na obrzeżach. Generalnie Romowie w Europie nadal borykają się utrzymującymi się stereotypami, uprzedzeniami i dyskryminacją mającą ogromny wpływ na życie codzienne. Naukowo określamy to antycyganizmem, który jest definiowany jako głęboko zakorzeniony, stabilny i historycznie uwarunkowany, wielowymiarowy specyficzny typ rasizmu wobec Romów, Sinty, Travellersów, Kale, Jeniszów i wszystkich tych którzy określani są jako Cyganie. To przypisywanie określonych cech wszystkim ludziom, których nazywa się tym mianem. Z drugiej strony wiele dobrych rzeczy ma miejsce, z punktu widzenia ruchu etnicznej mobilizacji Romów od lat 70. rozwijanego się w Europie, te wydarzenia są przełomowe.

Romowie i organizacje romskie czynnie partycypują w działaniach i aktywnościach instytucji i organizacji międzynarodowych czy międzyrządowych takich jak OBWE/ODIHR, Rada Europy, Komisja Europejska, Parlament Europejski. Mają tam swoich ludzi i głos. Naukowy trend w postaci krytycznych studiów romskich (Critical Romani Studies) rozwija się szczególnie dzięki Central European University, ale ośrodki studiów romskich tworzą się też na innych europejskich uniwersytetach. Wreszcie w 2017 roku powstał Europejski Instytut Romów na rzecz Sztuki i Kultury ERIAC, ponadnarodowa, europejska organizacja działająca na rzecz uznania romskiej sztuki i kultury z siedzibą w Berlinie. ERIAC jest wspólną inicjatywą Rady Europy, Open Society Foundations oraz inicjatywy romskich liderów - Sojuszu na rzecz Europejskiego Instytutu Romów na rzecz Sztuki i Kultury.

**Magiczny
Kraków**

Celem organizacji jest edukowanie i informowanie ludności nieromskiej o sztuce i kulturze romskiej oraz pomoc w tworzeniu zrozumienia, tolerancji i wzajemnego szacunku pomiędzy społecznościami romskimi i nieromskimi. Chodzi o podnoszenie świadomości wśród instytucji europejskich, decydentów i interesariuszy na temat roli sztuki i kultury romskiej oraz budowanie szerokiego partnerstwa w całej Europie (i poza nią) na rzecz wspierania sztuki, kultury i społeczności romskich. Warto śledzić wydarzenia i działania proponowane przez ERIAC, gdyż jest to nowa jakość pracy z i na rzecz Romów, kreowana i implementowana przez europejskich Romów.

Elżbieta Mirga Wójtowicz – Animatorka kultury, politolożka i badaczka, absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego. Obecnie doktorantka na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie oraz współpracowniczka Ośrodka Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego. Posiada prawie 15-letnie doświadczenie pracy w administracji rządowej w zakresie realizacji polityki państwa wobec mniejszości narodowych i etnicznych, w szczególności realizacji polityki integracyjnej wobec Romów w Polsce. W latach 2008-2014 Pełnomocniczka Wojewody Małopolskiego ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Absolwentka Roma Leadership Academy „Nicolae Gherorghe” (2019) zorganizowanej przez OSCE/ODIHR/Contact Point For Roma and Sinti Issues, stypendystka Departamentu Stanu USA International Leadership Visitor Program (2010), Roma Access Program na Central European University w Budapeszcie (2006) oraz stażystka Komisji Europejskiej (2005). Inicjatorka, organizatorka i uczestniczka inicjatyw i projektów związanych z aktywizacją i empowermentem przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz religijnych. Autorka raportów ewaluacyjnych dla Komisji Europejskiej w ramach projektu Roma Civil Monitor (2017-2020). Autorka i współautorka licznych publikacji poświęconych tematyce romskiej, raportów i publikacji na temat mniejszości.

Autor wywiadu: Bartłomiej Małczyński - Specjalista ds. Unii Europejskiej w Instytucie Polityk Publicznych, prowadzi kanały komunikacyjne EUROPE DIRECT Kraków. Interesuje się literaturą, historią, polityką i filozofią, a także problematyką europejską i azjatycką. Wiceprezes stowarzyszenia Stacja Kooltura. Członek zespołu Działu Azjatyckiego Nowej Konfederacji oraz Forum Młodych Dyplomatów.